

מה (א) למנצח, שיר זה יסדוהו בני קרח
לכתוב המלך והמלכה ביום חתונותו
וביום שמחת לבו, עם בת מלך צור שנתגיירה,
ויכול להיות שנחיסד בימי שלמה שלקח בת מלך
צור וגיירה, וע"ז קראו בשם שיר ידידות:

(יא) שמעני בת, עתה יסב המשורר פניו אל
הכלה, שמעי מה שאומר לך ושכחי עמך, היינו
שחתגייר ותהיה מעם ישראל, ושכחי בית אביך
כי תשאר אצל אישה:

(יג) ובת
צור, המשורר מצייר הענינים כסדר, שאחר
שדבר מכבוד המלך, מצייר איד המלך הולך
מהיכלי שן שלו אל אכסניא של רעייתו, ושם
נצבה עם בנות מלכים והיא עומדת לימין המלך,
והמשורר מדבר אליה שתקבל דת ישראל,
וחשתהוה למלך אדוניהו. — עתה הגיעו גדולי צור
ועשיריה והביאו לה מנחה יקרה לכבודה, המשורר
אומר, את בת צור! הנה עשירי עם מצור
יחלו פניך במנחה, ומספר מה היה המנחה.

מלכה

למנצח על-ששנים לבני-קרח משזיל שיר ידידות: רחש לפני
דבר טוב אמר אני מעשי למלך לשוני עט ו סופר מהיר:
בנות.
מלכים ביקרותיך נצבה שגל לימיןך בכתם אופיר: שמעי-
בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך: ויתאו המלך
יפוך כיהוא אדניך והשתחווילו: ובת-צור ובמנחה פניך יחלו
עשירי עם: כל-כבודה בת-מלך פנימה ממשפחות זהב
לבושה: לרקמות תיובל למלך בתולות אתריה רעותיה
מובאות לך: תובלנה בשמחת וגיל תבאינה בהיכל מלך:
תחת אבותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל-הארץ: אזכרה
שמך בכל-דר ודר על-בן עמים יהודוך לעולם ועד:

מלכה

מ"ז שלא (א) לטרות בריח לשבעה עממים שנאמ' לא
תכרות להם ולאליהם בריח אבל בשאר
אימות לא נאסרה כריתת בריח כמו שמצינו בנבעונים שאמרו
להם ואולי בכרבי אתה יושב ואיך אכרות לך בריח וכתבי
ויכרתו שלמה וחירם בריח:

מלכה

כה ויאמר ארור פגען עבד
עבדים יהיה לאחיו:

וחם חתמר

והיכי כח בריח שלמה עם חירם מלך לוד דכתיב ויכרתו בריח שניהם (מ"ז ס) והכתיב לוד חכרוו להם בריח ולא חאם (דגריס ז) ובכל
האומות עובדי עבודה טכזים איירי כמו ולא חתם ו"ל דכחל לא אכר חלל כריחם בריחם לטם עבודה טכזים כדכתיב בליך קרא לא
חכרוו להם ולאליהם בריח (שמות נב) או שמא חירם מלך לוד נר טושב היה ועוד ל"ל דלא מיהכר כריחם בריח חלל דוקא בשבעה אומות
מדכתיב נבי נבעונים (יהושע ט) אלו בקרבי אהי יושב וליך לכווח לך בריח משמע דבשאר אומות שרי ולאע"ז דלא חתם איירי בכל אומות
שבדי עבודה טכזים כריחם בריח שאני דמכח מנינאל דאיירי דוקא בשבעה אומות כמו לא חתה כל נשמה דדוקא י' האומות היו מנויים להחיים
דכתיב שבעה גוים רבים ועלומים וכו' החתם חתמים (דגריס ז) וזהו הכתוב שלא לכווח להם בריח שגום שלא להסתם כדי לכטש ארץ-ישראל:

מלכה

6

ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את-לבבו אחרי
אלהים אחרים ולא-היה לבבו שלם עם-יהוה אלהיו כל-כב
דוד אביו: וילך שלמה אחרי עשתרות אלהי צדנים ואחרי
מלפס שקץ עמנים:

מלכה

7

ואחאב בן-עמרי מלך על-ישראל
בשנת שלשים ושמונה שנה לאסא מלך יהודה וימלך אחאב
בן-עמרי על-ישראל בשמרון עשרים ושתים שנה: ויעש
אחאב בן-עמרי הרע בעיני יהוה מפל אשר לפניו: ויהי
הנקל לכתו בחטאות ירבעם בן-נבט ויקח אשה את-איזבל
בת-אתבעל מלך צידנים וילך ויעבד את-הבעל וישתחו לו:
ויקם מזבח לבעל בית הבעל אשר פנה בשמרון: ויעש

מלכה

וגם-לאיזבל דבר
יהוה לאמך הפלבים יאכלו את-איזבל בחל יזרעאל: המת
לאחאב בעיר יאכלו הפלבים והמת בשדה יאכלו עוף
השמים: רק לא-היה כאחאב אשר התמכר לעשות הרע
בעיני יהוה אשר-הסתה אתו איזבל אשתו:

מלכה

8

ובדרשות אבא מארי ז"ל ראיתי כתוב שעם היות חירם; דון לב שהוא מאותן
שעשו עצמן אלוהות, הנה שלמה הקיפו בקושיות והויות עד שהביאו לבנות הבית
עמו, ז"ש וה' נתן חכמה לשלמה, ומכלל חכמתו הוא ידע לתווך שלום בין חירם
ובינו בערמומיתו של שלמה וחכמתו.

מלכה

ולעד"נ בהקדמה ידועה שאין אהבה אלא בדומים שיהיה זה לזה בן גילו, לז"א
וה' נתן חכמה לשלמה ומצד החכמה נתרצה חירם להיות שלום בין חירם ובין שלמה
ולכרות ברית, וזהו ויכרתו ברית יען שהיו שניהם, ר"ל שניהם שוים בשיקול דעת
וחכמה, וזהו יתור תיבת שניהם. גם שלא כתב ויכרתו שניהם ברית אלא ויכרתו
ברית שניהם לרמוז על האמור, אפשר רמוז ביתור אומ' ששניהם היו שוים בברית
אחורה לא מיראת ה' מחבירו.

מלכה

את-צילן בכרו ואת-התת;
ואת-היבוס ואת-האמרי ואת
הגרנשי: ואת-התיני ואת-הערני
ואת-הסיני: ואת-הארורי ואת-
הצמרי ואת-החמתי ואחר נפצו
משפחות הפגעני: ויהי גבול
הפגעני מצידן באכה גררה עד-
עזה באכה סדמה ועמרה וארמה
וצבים טרי-לשע:

9

והיה כי יביאך ד' אל ארץ הכנעני, כאשר נשבע לך ולאבותיך ונתנה לך.
ארץ ישראל יש לה הסגולות החיות העליונות, של יסוד הקדושה היותר עליונה
המתגלה בעולם, שיש בכחה להפך את התכן היותר רע והיותר מקולקל לטובה
ולברכה. לפיכך שם הארץ היא כנען, האיש המקולקל והמקולל, אוצר הכיעור
והזוהמה והשפלות האנושית, וכל אלה הנטיות השפלות נטעו באנושיות, מפני
שיש אוצר חיים נעלה מאד גנוו בה דוקא אוצר אור שבמטמוני החשך,
ורק הכח הנעלה, הנובע מיסוד האורה העליונה, יסוד שבועת
עולמים בדבר ד', המוטבע בסגולת הארץ הפנימית, העלול להתגלות
רק ע"י עם ד', הממשיכים את יסוד קדושתם מאבות העולם עד דור
אחרון, זהו היסוד הבסיסי לבחירה הנפלאה של העם ושל הארץ יחדיו, המקושר
מאד ביסוד התולדותי התכוני ההולך ומופיע בחיים הדוריים, לארץ ולדורים עליה,
ע"פ ברית ושבועה. ועל כן נאמרה הקדמה זו של פסוק זה בכל פרטיותה: והיה
כי יביאך ד' אל ארץ הכנעני, וההבאה שמה הרי היא כאשר נשבע לך, ולאבותיך,
התכן היסודי שהונח בתכונת סגולת הארץ באפן בלתי משתנה בעצם, להיות
לה קשר רוחני אמיץ עם האבות והבנים יחדו, והיחס של הכנעניות של הארץ
כולה, — מסר ונתנה לך, בכחך למזוג, להפכו ולהעלותו אל מרום הקדוש, להוציא
ממסגר אסיר.

א"ר יותנן משום ר' אלעזר בר' שמעון כל מקום שאתה מוצא דבריו של ר' אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי בהגדה עשה אונן כאפרכסת^(א) (דברים ו) לא מדובכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו' אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכם שאפי' בשעה שאני משפיעי לכם גדולה אחס ממעטין (אח) עצמכם לפני נתיני גדולה לאברהם אמר לפני (בראשית יח) ואנכי עפר ואפר למשה ואהרן אמרו (שמות טו) ונתנו מה לרוד אמר (תהלים כב) ואנכי תולעת ולא איש אבל עכו"ם אינם כן נתיני גדולה לנמרוד אמר (בראשית יא) הבה נבנה לנו עיר ולפירעה אמר (שמות יח) מי ה' לסנתריב אמר (פ"ב יח) מי בכל אלהי הארצות וגו' לנבוכדנצר אמר (ישעיה יד) אעלה על כמתי עב לחירם מלך צור אמר (יחזקאל כח) מושב אלהים ישבתי בלב ימים אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם ראילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר ואילו במשה ואהרן כתיב ונתנו מה [ואמר רבא ואיתימא רבי יוחנן אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן כתיב הבא ונתנו מה] וכתוב החם (איוב ט) תולה ארץ על בלימה :

לחן ב

אבל השם יתברך אמר שיעלה כי עליותו הוא אל הש"י שכל זמן אשר יעקב מתעלה בעולם דבר זה מצד הש"י והוא יתברך נותן לו קיום וזה ההפרש שיש בין ישראל לאומות כי האומות כאשר יש להם עליה או הם מתגאים ופורקים עול שמים ואין עליותם משם יתברך רק שהם פורשים מן השם יתברך ולפיכך עליותם הוא ירידתם אבל ישראל כל זמן שהם מתעלים הם אל השם יתברך כי נותנים הם הגדולה אל הש"י וכך אמרו במדרש (ויקרא רבה אמור כט, ב) ולכך אמר ליעקב אף אתה עולה ויעקב מפני שלא האמין כי זרעו יהיה כך שכל אשר יהיו יתעלים יתנו הכל אל הש"י ולכך לא עלה וכך אמרו (חולין פת, א) בפרק כיסוי דם על פסוק (דברים ו, ז) לא מרכבם חשק ה' בכם כי אחס המעט ולכך אמר אלו והאמת ועלית לא היתה יורד וכו'

לחן ב

ויש חכמה בא"ר כמס' ל, (א"ר רבה פ"ב) ויציב מילתא מ"ט הרמב"ם בפירוש מעשה בראשית ומעשה מרכבה כדוד ואין טענה עליו מ"ט בספר עבודם הקודש וכדומה לו דא"ר היו חכמי א"ר כחריטנו והדגוה בקיאים במעשה בראשית ומעשה מרכבה ככחילי ישראל, כי אמת הוא כן ד"ס חכמה בא"ר והיו חכמת אמת רק שאינו נורגש ללב ואינו תורה להדריך הלב על ידו, משא"כ חכמת בני ישראל נקרא תורה כי מרכבה דיחזקאל באובחח דלכא תליא כמ"ט במגילה (כ"ד:) דהעיקר ע"י הרגשת הלב באור הש"י וזה אינו בא"ר כלל רק בישראל שהקב"ה לבן של ישראל, (ש"ר, פ"ה) ומעשה בראשית ומעשה מרכבה וחסרי פעולות הנכרחים בכל מוני חכמות לימודיות דבני ישראל הוא עלמו אותן חכמות אלקיות ועבדות ולימודיות דא"ר, רק נולד כביעותן מנהיגיה שבלב להכיר בכל דבר אנוניות הש"י הוא בענין אחר ממש, ובנו בשמעתו כי כל חכמותו דרשב"י בספר הוהר ידעו ג"כ פ"ב דבי לחונא מחכמי יון שהיו קרוב לחונא והיו לעומתו זה לעומת זה וה"י ספירות הם עלמן ה"י מאורות היועיים לבעלי ההגיון רק שהשיגים בלבם אחר מלך החינויות ואינו דברי תורה כלל וכן כל חכמות שלמה המז"ה ה"י יודע ג"כ חסר מלך לור שה"י לעומתו זה לעומת זה וכל חכמותו של משה רבינו ע"ה ידע בלעם מלך החינויות [וכאמור ז"ל שיליה זכמים (קט"ז). דתקבלו א"ר לבלעם וסיפר להם ענין מן תורה, וזה שא"תא בספרי (סוף ברכה) בא"ר קס ונטו בלעם] כך שומעתי

א"ר יוחנן יצא
לחן ב

ור"ל כי ראוי לישראל כל אשר השם ית' נותן להם גדולה להקטין עצמם. דבר זה כי גדולתם ומעלתם אינו כמו האומות שהאומות גדולתם מצד עולם הזה הגשמי, ולפיכך כאשר השם ית' נותן להם הגדולה החשיבות הם מתגאים יותר תמיד, כי הגאון מדה גשמית וכמו שיתבאר למעלה גם כן, ולפיכך מצד הגדולה שנתן להם בעולם הזה הגשמי מוסיפים הם על המדה, אבל ישראל מצד שהם קדושים ובדלים מן הגשמית וכל מעלתם אלהית. ואין ראוי לאומות רק גדולה גשמית ולפיכך האומות כאשר השם ית' נותן להם גדולה מתגאים עוד ביותר עד שכל כך גדולתם עד שהם מורדים בהקב"ה מפני גאותם, והפך זה בישראל שיש להם גדולה אלהית, וכל שיש לו מעלה אלהית נמצא בו הענה כמו שאמרו אצל השם ית' כל מקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו כמו שהתבאר למעלה, ולכך כל עור שהגדולה יותר בישראל והם יותר מגיעים אל מדרגה אלהית נמצא בהם הענוה יותר והם ממעטין עצמם, שזה מדת הפשיטות היא מדה נבדלת מן הגשמי והיא מדת הקב"ה שעם גדולתו ענותנותו, הפך זה באומות. ולכך אמר חושקני בכם מפני שאתם ממעטין עצמכם, וזה בודאי טעם גמור שחשק השם יתב' בישראל מכל האומות כי אשר בחר השם יתב' בהם ראוי להם המעלה והגדולה, ואם הגדולה מביא להם למרוד בהקב"ה היה הדבר הפך עצמו כי בשביל שאהבו נותן לו גדולה ודבר זה מביא למרוד בו, ומפני כך אוהב ישראל שכל עוד אשר נותן להם גדולה הם מכניעים עצמם.

לחן ב